

Vedānta

“Vedaların sonu” anlamına gelen Vedānta, Vedik bilgileri en doğru şekilde yorumladığı iddiasındadır. Bununla kalmaz Upanishadlara da sahip çıkar. Upanishadlar’daki görüşleri ilk defa sistematize edenin Bādarāyana olduğu söylenir. Onun 560 sūtradan ve dört bölümden oluşan eseri Vedānta Sūtralar, Baladeva tarafından şerh edilmiştir.¹ Bādarāyana’nın M.S. 2. yüzyılda yaşadığı tahmin edilir. Daha sonra Şankara (Şankarāçarya) ve bunların felsefelerine itiraz ve eklemelerle ortaya çıkan ve Vedānta sistemini geliştirip kökleştiren Ramanuca (1016-1110), bundan sonra da Madhva (1199-1278) gibi sisimleri görebiliyoruz. Vedānta’ya göre gerçek olan tek şey Brahma’dır. Sarvam khalu idam Brahma (kuşkusuz herşey Brahma’dır) cümlesini formülleştirmişlerdir. Şankara’ya göre tanrı sihir (māyā) gücüyle evreni yaratmıştır, fakat evren gerçek değildir, sadece bir görünüştür. Duyularımızla kolayca hataya düşmekteyizdir. Etrafımızda bilinecek çok şey vardır. Bilgi nasıl oluşur ve neden geçerlidir, şüphe götürmezdir? “Şankara, bununla 18. yüzyıl Avrupa’sında Kant tarafından sorulan soruyu ortaya atmaktadır ve Kant’ın ulaştığı sonuçlarla kıyaslanabilir sonuçlara ulaştığı söylenebilir.”²

¹ Bādarāyana, Vedāntasūtra, Baladeva’nın yorumuyla, Çev: S. C. Vasu, Munshiram Manoharlal, Delhi, 2002.

² Störig, a.g.e., s. 72.

Bu son iki sistem, yani Mīmāṃsā ve Vedānta daha çok din felsefesi gibidir ve bu halleriyle bizim bu kitapta anlatmaya çalıştığımız evrimsel felsefi düşünceden farklıdırlar. Bu kitabın anlatmak istediğine uyan felsefeler, buraya kadar anlatmaya çalıştıklarımıza ek olarak, Caynizmin kurucusu Mahāvīra (Vardhamāna) ve Buddhizmin kurucusu Buddha'nın (Siddhārtha Gautama) felsefeleridir. Kshatriya kökenli olan bunların her ikisi de Brahmanik idealizm ile materyalizm arasından süzülüp çıkmışlardı.